

Printr-o tradiție deja statornicită, Festivalul Internațional „George Enescu” acoperă o zonă geografică mai largă decât epicentrul capitalei. În această toamnă, au avut loc și la Cluj-Napoca unele concerte organizate sub egida reputatului Festival, cu susținerea Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima”, sub coordonarea conf. univ. dr. Cristian Bence-Muk și conf. univ. dr. Răzvan Poptean. Această cronică se oprește la două dintre recitaluri, care s-au concentrat asupra creației compozitorilor clujeni, în interpretarea instrumentiștilor afiliați Academiei clujene. Volumul considerabil și consistența lucrărilor au împins organizatorii să alcătuiască două recitaluri camerale dedicate muzicii contemporane (în 13 și 15 septembrie, susținute în Sala Studio a Academiei). Incluse într-un proiect mai amplu, evenimentele au fost vizitate de un public entuziast și relativ numeros pentru acest gen de manifestări. În cele ce urmează, ne vom opri, pe rând, asupra pieselor, în ordinea interpretării acestora, reflectând, astfel, și caracterul eterogen al programului.

Precizie, eficiență, simțire sunt trei epitete care caracterizează lucrarea *Tempi 2* (2014-2022) pentru contrabas solo de Adrian Pop. Instrumentul, tratat de obicei în literatura muzicală greoi și foarte rar solistic, a prins viață într-o expresie cvasi-argheziană, în care muzica ilustrează, distinct și expresiv, imagini poetice miniaturale. Interpretarea contrabasistului Róbert-Vilmos György a excelat prin surmontarea dificultăților tehnice (inimaginabile pentru un instrument cu o reputație încă ancorată în numărul elefantului grațios din *Carnavalului animalelor* de Camille Saint-Saëns) în folosul expresiei.

Fragile pentru două viori de Alexandru Ștefan Murariu este o lucrare care explorează sonoritatea timbrală a celor două viori, tratate în spirit concertant, în sensul unei competiții *a caccia*. Măiestria artistică a violoniștilor Melinda Béres și Răzvan Dumitru transformă liniile melodice distincte ale viorilor într-o rafinată îngemănare de timbruri. Compozitorul abordează sensibilă idee a fragilității, împletită în sonorități filigrane de vioară, la nivel de ansamblu timbral unicolor, de sintaxă, de susținere a tensiunii în timp.

Piesa *Surprins între două lumi II* pentru pian, prezentată în primă audiție absolută, a fost interpretată de compozitorul Tiberiu Herdlicska. Caracterul improvizatoric al piesei a creat senzația descoperirii treptate a celor două lumi sonore evocate, corespondente celor două părți ale piesei, care relevă înclinația autorului înspre multicolorul tărâm al armoniei și ritmica vie a muzicii *groove*, două lumi sonore în care se resimte curiozitatea autorului, atât față de muzica contemporană și înnoirile sale, cât și față de orientări paralele, din genul muzicii de divertisment.

Profilul compozitorului Ciprian Gabriel Pop se remarcă în cercul de creatori clujeni prin simpatia sa față de muzica electronică, ale cărei mijloace tehnice le folosește frecvent și cu multă iscusință. În acest recital, piesa *Planetarium* s-a evidențiat prin sonoritatea spectaculoasă a muzicii electronice, susținută și de un teremin, care a favorizat o imagine acustică astrală. Intenția autorului, de a ilustra auditiv formarea primordială a materiei universului, a fost transpusă în muzică prin ideea de gravitație, prin generarea câte unui nimb sonor în jurul unor sunete-pivot, imagine demnă de o coloană sonoră de film.

Soliditatea concepției structurale și căutarea de noi sonorități se disting din primele măsuri în compozițiile lui Cristian Bence-Muk. Comandă a Muzeului Național „George Enescu” în cadrul proiectului „N-escu”, piesa *Les couleurs de la mémoire* (2021) s-a inspirat din Suita *Impresii din copilărie*, păstrând gesturi muzicale, crâmpoie melodice, fărâme de articulații din sursa enesciană. Integrate într-un limbaj muzical contemporan complex, frânturile enesciene se reprofilează în sonorități spectrale, în secțiuni de muzică aleatorică, iar căutarea de noi efecte, de descoperire a posibilităților instrumentelor, a surprins publicul cu dezmembrarea efectivă a clarinetului, pentru a atinge sunete inaccesibile în forma sa instituită cu aproape două secole în urmă. Complexitatea planurilor sonore și dificultatea tehnică a partiturii au făcut necesare prezența pe scenă și a compozitorului, ca dirijor, alături de cvartetul instrumental alcătuit din Melinda Béres (vioară), Aurelian Băcan (clarinet), Ovidiu Lup (violoncel) și Eva Butean (pian).

Evocarea compozitorilor clujeni, care au trecut în ultimii ani de pragul vieții, a dat naștere piesei *Se bate miezul nopții...* de Ionică Pop. Menită să illustreze, într-o cuprindere miniaturală, universul poetic eminescian și cel muzical enescian, piesa zugrăvește, prin sonoritatea caldă a armoniilor, o lume plină de nostalgie.

Ultima piesă a recitalului din data 13 septembrie a fost scrisă de Aurelian Băcan, clarinetist și compozitor. Compusă inițial pentru oboi, apoi reconfigurată pentru saxofon sopran, *Răzușca fermecată* este o lucrare în care descriptivismul muzical, cu nuanțe onomatopoeice, se împletește într-un discurs încheșat. Deși o piesă ancorată în zona tonalului, cu efervescente romantice, dificultatea tehnică și execuția remarcabilă au celor doi interpreți, Zoltán Réman (saxofon) și Cristina Toader (pian), a impresionat publicul din sală.

Anul acesta, Școala de compoziție clujeană a suferit pierderea maestrului Cornel Țăranu, compozitor, academician și profesor dedicat muzicii contemporane clujene și românești. Al doilea recital din 15 septembrie s-a deschis cu o lucrare pe care maestrul Țăranu o avusese în vedere pentru a fi prezentată în acest recital: *Responsorial* pentru clarinet și clarinet bas, în interpretarea energică a clarinetiștilor Aurelian Băcan și, respectiv, Răzvan Poptean. Recunoaștem stilul lui Cornel Țăranu încă de la primele sunete, motivele muzicale dezvoltându-se într-o continuă și dialogantă variație, în florilegii sonore de replici „pasate” de la un instrument la altul, coeziunea interioară a acestora găsindu-se în laboratorul ascuns scenei, de preconfigurare a materialului sonor.

Amintirea personalității lui Cornel Țăranu a fost menținută prin următoarele două piese ale recitalului, scrise de doi compozitori care au avut legături directe și trainice cu maestrul, Tudor Feraru și Cristian Bence-Muk. Imaginată inițial ca parte lentă în *Sonata pentru pian*, *Marcia funebre* pentru pian de Tudor Feraru a fost interpretată convingător de compozitor. Tonalitatea caracteristică registrului funebru (do minor) a fost coborâtă simbolic într-un registru și mai grav (do bemol minor), pentru a accentua caracterul general funest, manifestat prin tipologii precum lamento, marș funebru, accente retoric-declamatorii.

Concepută la aniversarea de optzeci de ani a maestrului, *Morse Dedication* de Cristian Bence-Muk ne dezvăluie omagiul în structura sa internă, al cărui nucleu este o transpunere a numelui Cornel Țăranu în codul Morse. Agilitatea tehnică a interpreților Răzvan Dumitru (vioară) și Marta Cârlejan (pian) a favorizat evidențierea cineticii ritmice de tip tocată, străbătută de străfulgerări de clustere și de alte efecte ritmice extramuzicale.

Surprinzător prin culorile vii de timbruri ni s-a părut ciclul *Night Fragments* de Gáspár Veress. Unite printr-un leitmotiv, cele șapte miniaturi compuse pentru un ansamblu cameral de trio alcătuit din clarinet (Cristian Ciolacu), saxofon (Csanád Palkó) și pian (partidă interpretată de compozitor) au creat o lume sonoră luxuriantă în microuniversul miniaturilor, a căror expresie a fost căutată pe alocuri în limbajul muzicii expresioniste, iar alteori, în cel al zonei postromantice.

Piesa *Șoapte pentru cvartet* de Iulia Cibișescu-Duran s-a transformat *ad-hoc*, din cauza unui impuls de stringentă necesitate organizatorică (abil gestionată) într-o lucrare pentru trio. Interpreții familiei Cibișescu-Duran ce alcătuiesc ansamblul *Art Contrast* – Georgiana Cibișescu-Duran (vioară), Eugen Cibișescu-Duran (violă), Iulia Cibișescu-Duran (pian) și dirijoarea Eugenia Cibișescu-Duran – au prezentat o lucrare ce se dorea un omagiu, din perspectivă proprie, adus minimalismului muzical; lucrarea s-a constituit ca o perpetuă acumulare, ca o dezvoltare fundamentată intervalic, eludând starea de transă, de hipnoză a curentului minimalist.

Liebes-Lied pentru bariton și pian pe versuri de Rainer Maria Rilke de Matei Pop face parte dintr-un ciclu conceput în anul 2005 pentru voce și orchestră, *Patru lieduri pe versuri de Rainer Maria Rilke*. Prezentată la Concursul Internațional de Compoziție *Roads to Romanticism* de la Varșovia, piesa a fost distinsă în anul 2007 cu Premiul I. Interpretarea baritonului Geani Brad și a pianistului Horea Haplea a subliniat natura camerală a piesei, vizibilă fiind intenția interpreților de a surprinde o bogată paletă de culori timbrale, în concordanță cu imaginile poetice ale versurilor.

Lucrarea *Hailstone* pentru vioară, violoncel și pian (2021) de Sebastian Țună a fost concepută ca un răspuns la o invitație adresată de compozitorul Ivan Fedele pentru a fi prezentată în cadrul Festivalului *Ludus Tonalis* (Roma). Titlul sugerează ca sursă de inspirație a piesei fenomenul natural de grindină, iar autorul creează o piesă în care ansamblul clasic de trio (vioară, violoncel și pian) redă, prin efecte sonore tot mai agresive, o imagine sonoră catastrofică. Interpretarea ansamblului cameral, alcătuit din Paul Sîrbu (vioară), Octavian Lup (violoncel) și Luca Pulbere (pian), a convins prin intensitatea gestului muzical; construcția piesei, în schimb, a atins ceea ce, probabil intenționat se dorea a se identifica în hazardul naturii.

Extrasele din lucrări mai ample devin de cele mai multe ori piese de rezistență în creația unui compozitor. *Arachne's Fabric* de Șerban Marcu, un extras adaptat din baletul mai vechi inspirat de mitul Arahneei, redă prin muzică, explicit, microfibra firului de păianjen. Meșteșugul, ce i-a adus faimă și damnare celei care a provocat-o pe zeița Atena, este ilustrat muzical prin două imagini contrastante: cea a urzelii firelor (prin dense îmbinări pulsatorii, imitând războiul de țesut) și cea a firului suspendat, firav și delicat, subliniind efemeritatea creației. Cu toate că în acest recital au alcătuit un ansamblu *ad-hoc*, interpreții Adrian Cioban (oboi), Zoltán Réman (clarinet), Melinda Béres (vioară) și Traian Boală (violă) au „țesut” împreună o pânză memorabilă.

Compozitor preocupat îndeaproape de posibilitățile și limitele timbrale ale instrumentelor, Áron Török-Gyurkó este un adept al sonorismului. Lucrarea *Drift* pentru corn, trombon, percuție și contrabas, interpretată admirabil de Gabriel Cupșa, Mircea Neamț-Gilovan, Emil Simion și, respectiv, Róbert-Vilmos György, avându-l ca dirijor pe compozitor, a convins prin atribuirea unei tensiuni interioare gestului muzical, în care dramatismul muzical rezultă din echilibrul confruntărilor de sonorități bine alese.

Am asistat la două evenimente din care se desprind profiluri variate și complexe ale compozitorilor clujeni, ce s-au conturat felurit și inteligibil, chiar și când s-au raportat la zone stilistice sau la tehnici de compoziție similare. Compozițiile, vlăstare cu propriu drum, au fost expuse în „vitrina” Festivalului Enescu, în speranța că, într-un viitor nu foarte îndepărtat, vor fi agreate și reluate. Trăim într-o lume în care muzica a devenit „precum apa”, materie cotidiană de consum, în orice loc sau moment din zi. În acest context, participarea la un eveniment de muzică contemporană cultă oferă o privire critică, orientată înspre consumul de calitate față de acea artă care din Antichitate încoace a fost privită ca formatoare de caracter.